

บทที่ 2

กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.1 ความหมายของสังคมศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ได้กำหนดให้วิชาสังคมศึกษาเป็นสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาที่ 4 และเป็นกลุ่มวิชาที่เน้นการเสริมสร้างพื้นฐานการคิดกลยุทธ์การแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ ดังนั้นก่อนที่จะศึกษารายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา ควรจะรู้ถึงความหมายของคำว่า สังคมศึกษา เสียก่อน ในที่นี้จะรวบรวมความหมายสังคมศึกษาด้วยการจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ความหมายของไทย และกลุ่มผู้ให้ความหมายของต่างประเทศ

กลุ่มผู้ให้ความหมายของไทยพอรวบรวมได้ มีดังนี้

สังคมศึกษา คือหมวดวิชาที่ประกอบด้วยวิชา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546 : 1,159)

สังคมศึกษา คือส่วนหนึ่งของเนื้อหาสังคมศาสตร์ที่ได้เลือกเฟ้นและปรับปรุงให้เหมาะที่จะใช้สอนในโรงเรียน (สุนทร สุนันท์ชัย, 2514 : 7)

สังคมศึกษา หมายถึง เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ (พนัส หัสนาคินทร์, 2518 : 6)

สังคมศึกษา หมายถึงการศึกษาที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันของหมู่ชนซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญเกี่ยวข้องกับคน สถานที่ วัฒนธรรม มุ่งให้เกิดการปรับตัว มีมโนทัศน์เกี่ยวกับการดำรงชีวิต และเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าของสังคม (บันลือ พฤษะวัน, 2519 : 13)

สังคมศึกษา คือวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม (จรรยา คุณมี, 2520 : 26)

สังคมศึกษา คือการเล่าเรียนศึกษาอบรมในด้านการคบค้าสมาคมกัน หมู่คนที่เจริญแล้วร่วมคบค้าสมาคมกัน (ประดิษฐ์ ฮวบเจริญ, 2526 : 32)

สังคมศึกษา คือวิชาที่มุ่งพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเป็นเบื้องต้น เป็นวิชาที่ศึกษาความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในเขตพื้นที่และวัฒนธรรมที่เลือกไว้ โดยศึกษาทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ช่วยพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา สังคม และบุคลิกภาพของนักเรียนเพื่อให้มีศักยภาพ ในการเข้ามีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้ (บุญนาถ ตีวกุล, 2532 : 2)

สังคมศึกษา คือการให้การศึกษาวិชาสังคมศึกษาในโรงเรียนที่ประกอบด้วยเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นบูรณาการ (Integrate) คือมีเนื้อหาผสมผสานกันโดยคัดเลือกเนื้อหามาจากสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ จริยศาสตร์ และปรัชญา ฯลฯ แล้วจัดรวมเข้าเป็นหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียนหรืออาจกล่าวได้ว่าวิชาสังคมศาสตร์ (Social Sciences) เป็นรากฐานของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน (ประนอม เดชชัย, 2536 : 7 – 8)

สังคมศึกษา คือการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 282)

กลุ่มผู้ให้ความหมายของต่างประเทศพอรวบรวมได้ดังนี้

สังคมศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาสังคมศาสตร์ที่เลือกเฟ้น และปรับปรุงให้เหมาะสมที่จะใช้สอนในโรงเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษาเนื้อหาส่วนใหญ่ได้แก่ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมือง สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และเศรษฐศาสตร์ (Ralph C.Preston, 1960 : 1 – 2)

สังคมศึกษา คือวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม ทั้งกล่าวถึงวิธีที่มนุษย์จะใช้สิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการของตนในการดำรงชีวิต (Jarolimek, 1967 : 4)

สังคมศึกษา คือวิชาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการเตรียมเด็กสำหรับชีวิตทั้งในปัจจุบันและในโลกอันสืบสน (Mc London, 1970 : 4)

สังคมศึกษา คือส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์เฉพาะประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และภูมิศาสตร์ ที่เห็นว่าเหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา และได้ทำเป็นหลักสูตรวิชาทั้งแบบบูรณาการและรายวิชา (Good, 1973 : 541)

สังคมศึกษา คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเพื่อพัฒนาให้มีความรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตย โดยเน้นมรดกทางวัฒนธรรม เนื้อหา และวิธีการที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอด อบรมในเรื่องสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อนำไปประยุกต์แนวคิด ค่านิยม และทักษะต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา วิเคราะห์ และพฤติกรรมทางสังคม โดยอาศัยหลักสูตรวิชาสังคม จิตวิทยา พฤติกรรม ประวัติศาสตร์ และปรัชญา (Michaelis, 1996 : 3)

จากความหมายของสังคมศึกษาข้างต้นทั้งของไทยและของต่างประเทศ ที่ได้รวบรวมมาพอจะมองเห็นได้ว่า สังคมศึกษาเป็นวิชาหนึ่งของสาขาสังคมศาสตร์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เนื้อหาวิชาในสังคมศึกษาได้รับการคัดเลือกมาเพื่อใช้สอนนักเรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา และเพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้พื้นฐานไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

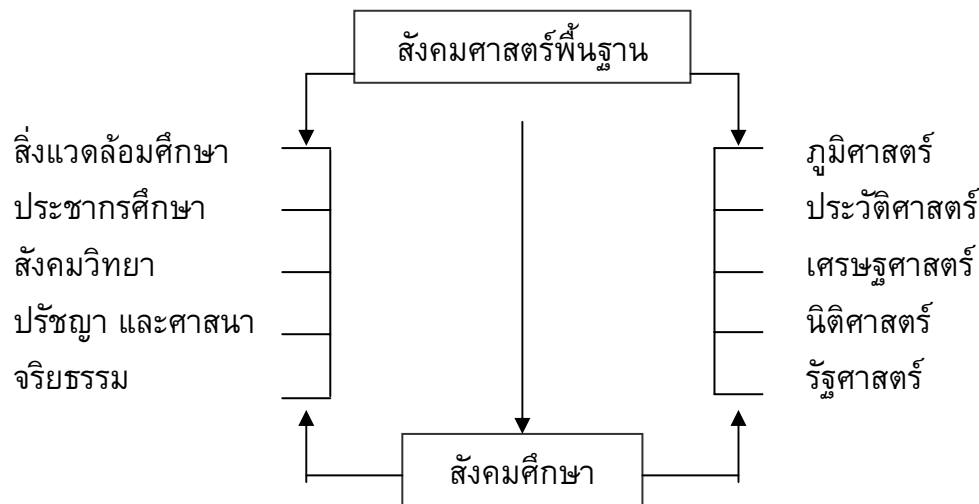
2.2 ความสำคัญ ธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของวิชาสังคมศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 กำหนดให้สังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้มาดำเนินชีวิต และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และสังคมได้อย่างมีความสุข หลักสูตรจึงกำหนดชื่อวิชาสังคมศึกษาใหม่ว่า กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และได้กำหนดความสำคัญ ธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของวิชาไว้ ดังนี้

2.2.1 เป็นกลุ่มสาระที่ต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 12 ปี คือ

ระดับช่วงชั้นที่ 1	→	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3	= 3 ปี
ระดับช่วงชั้นที่ 2	→	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6	= 3 ปี
ระดับช่วงชั้นที่ 3	→	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3	= 3 ปี
ระดับช่วงชั้นที่ 4	→	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6	= 3 ปี

2.2.2 เป็นกลุ่มสาระที่ประกอบด้วยหลายแขนงวิชาทำให้มีลักษณะเป็นสาขาวิทยาการ (Interdisciplinary) กล่าวคือนำวิชาต่าง ๆ ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์มารวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ประชากรศึกษา ศาสนา ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 องค์ประกอบของวิชาสังคมศาสตร์

2.2.3 เป็นกลุ่มสาระที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม 4 ด้าน คือ

ด้านความรู้ ให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด หลักการสำคัญของวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศึกษาตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้นในลักษณะบูรณาการ

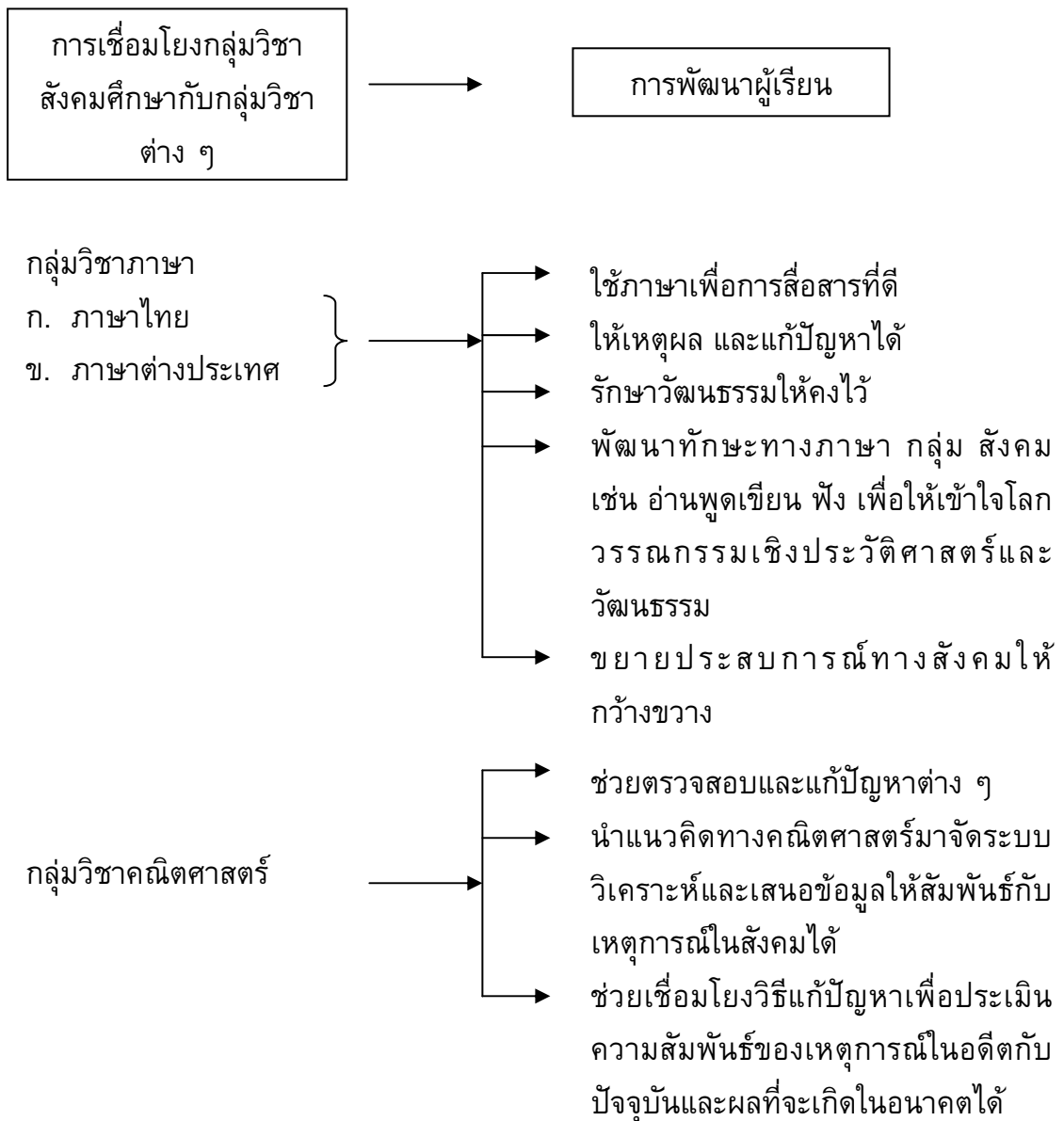
ด้านทักษะ และกระบวนการ ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะ และกระบวนการต่าง ๆ ทั้งทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสังคม

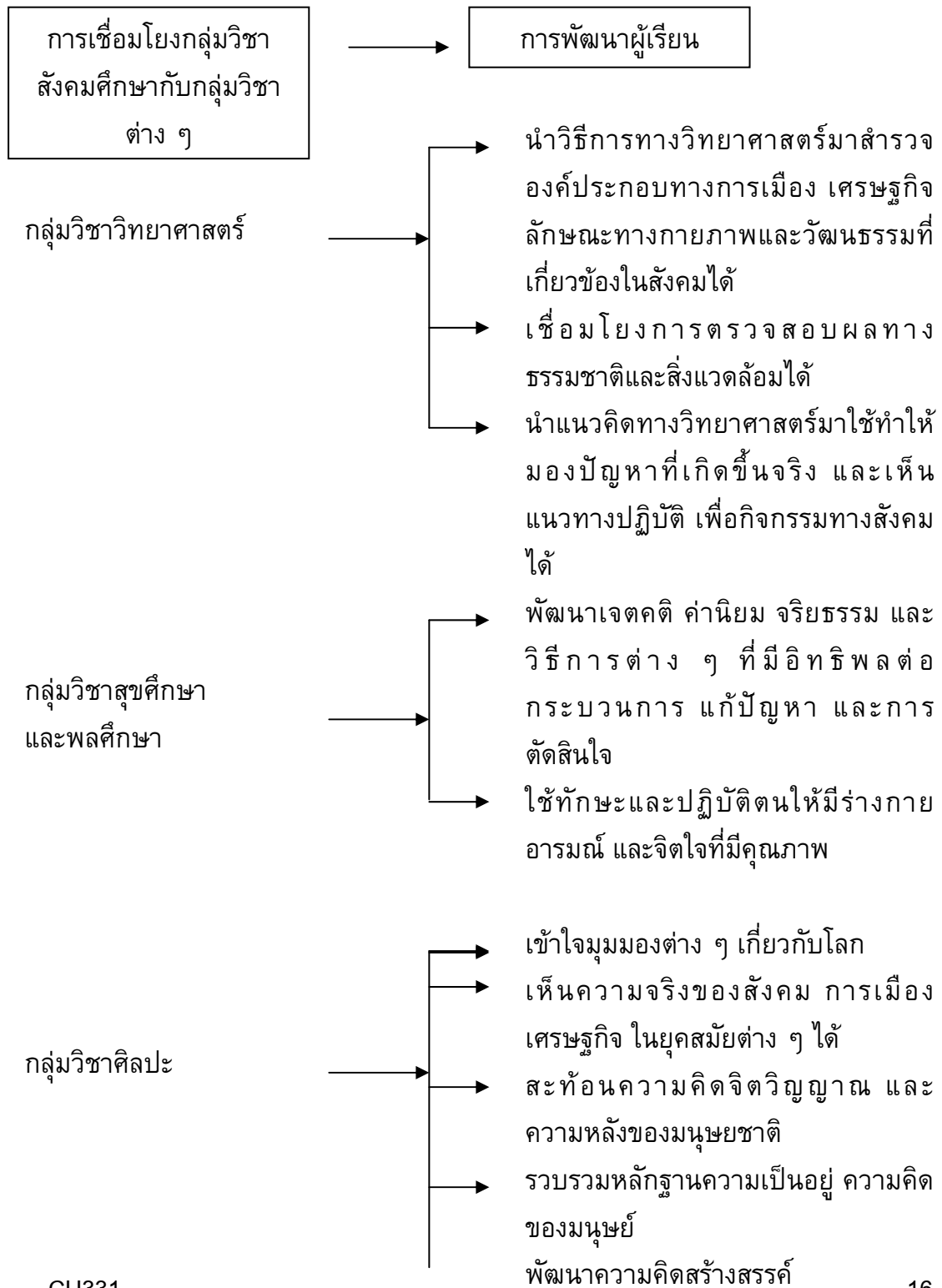
ด้านเจตคติ และค่านิยม ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตย และความเป็นมนุษย์

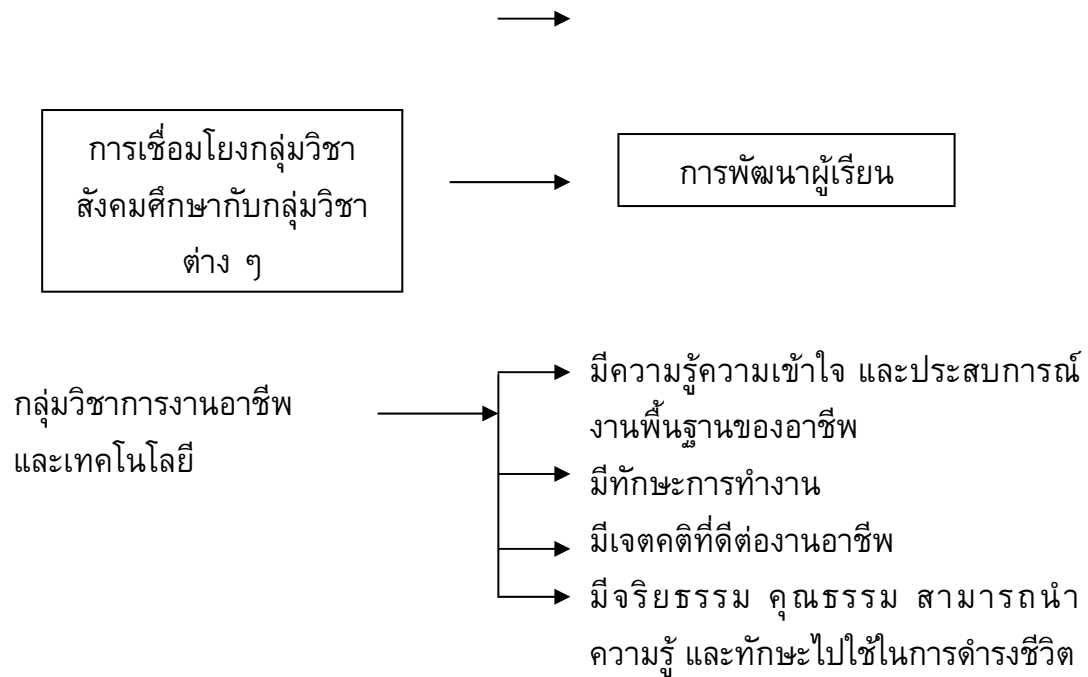
ด้านการจัดการ และการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาให้เกิดทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และทักษะการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

2.2.4 เป็นกลุ่มสาระที่จัดการสอนแบบบูรณาการวิชาความรู้ จากกลุ่มวิชาต่าง ๆ ด้วยการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนา ความรู้ ความคิด ให้เจริญงอกงามตามแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสังคมศึกษากับกลุ่มวิชาต่าง ๆ

2.2.5 เป็นกลุ่มสาระที่เน้นการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Thematic Unit) คือ ลักษณะหน่วยการเรียนรู้จะใช้แนวคิด ความคิดรวบยอด ปัญหา โครงการที่จะให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับข้อมูลต่าง ๆ

2.3 คุณภาพของผู้เรียน

กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมีเป้าหมายหรือความคาดหวัง คือ การให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีในชาติประชาธิปไตยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจึงกำหนดองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

2.3.1 ความรู้ ควรเป็นความรู้ที่จะสร้างจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองดีของสังคม เป็นประชาชนที่มีการศึกษา เข้าใจปัญหาสังคม เชื่อมโยงเข้ากับการดำเนินชีวิตของผู้เรียน และของผู้อื่นได้ ส่งเสริมความเข้าใจโลก

2.3.2 ทักษะ และกระบวนการ เป็นทักษะสำหรับพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้รอบรู้ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขประกอบด้วย

ก. ทักษะทางวิชาการ ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน เขียน และการคิด

ข. ทักษะทางสังคม ได้แก่ การร่วมมือและการมีส่วนร่วมในสังคม การดูแลรักษา การเอาใจใส่ให้บริการ การเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม

2.3.3 คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ได้แก่ การรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย กตัญญู รักเกียรติภูมิของตน มีความยุติธรรม เป็นต้น

จากเป้าหมายและองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการข้างต้น นำมาเป็นจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของผู้เรียน 5 ข้อ ดังนี้

1) ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมส่วนรวม

2) ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก

3) มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาควิชาใจในความเป็นไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

5) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ 5 ข้อ ตามที่กำหนดไว้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้คัดเลือกเนื้อหาวิชาไว้ครอบคลุมคุณภาพดังกล่าวเป็นองค์ความรู้ 5 ข้อ ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 การสร้างองค์ความรู้สังคมศึกษา

คุณภาพผู้เรียน	องค์ความรู้
1. ยึดมั่นหลักธรรมของศาสนา	→ สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
2. ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย	→ สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
3. หลักเศรษฐกิจพอเพียง	→ สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์
4. เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติ	→ สารที่ 4 ประวัติศาสตร์
5. ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมนุษย์ด้วยกัน	→ สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

2.4 โครงสร้างกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 กำหนดให้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่ 4 ใน 8 กลุ่มวิชาแกนกลางประกอบด้วย องค์ความรู้ 5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระ ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้
สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	มาตรฐาน ส 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน มาตรฐาน ส 1.2 ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามและศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มาตรฐาน ส 1.3 ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงามและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่

	ร่วมกันได้อย่างสันติสุข
--	-------------------------

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	มาตรฐาน ส 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมายประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจและสังคมจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุผลมาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่ปรากฏในระวางที่ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาข้อมูลภูมิสารสนเทศ อันจะนำไปสู่การใช้และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากการกำหนดสาระและมาตรฐานของแต่ละสาระ เป็นแกนกลางแล้ว กลุ่มวิชาสังคมศึกษาฯ ยังได้ กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นไว้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น คือ ความคาดหวังในตัวผู้เรียนว่าผู้เรียนควรรู้และสามารถทำอะไรได้ตามมาตรฐานเมื่อเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น

ทั้งมาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นความคาดหวัง ที่ครอบคลุมสาระความรู้ความสามารถ ค่านิยม ศีลธรรม และจริยธรรม โดยเขียนไว้บนพื้นฐานของการเรียนรู้ของผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในแต่ละช่วงชั้น มิได้หมายความว่าให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ้นสุดเฉพาะในช่วงชั้นเท่านั้น มาตรฐานการเรียนรู้เหล่านี้ถ้าจำเป็นยังสามารถเรียนรู้ซ้ำได้อีกในช่วงชั้นต่อไปด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นบางอย่างต้องส่งสมต่อไปในช่วงชั้นที่สูงขึ้นด้วย สิ่งที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนที่ปรากฏอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้ อยู่บนพื้นฐานที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาตามวัยระดับพัฒนาการและตามชั้นปีของผู้เรียน

การนำสาระหลัก มาตรฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มาจัดไว้ในหลักสูตรอย่างไร แล้วจะนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ อะไร ประเมินผลอย่างไร ให้เป็นไปตามมาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่วางไว้ ถือเป็นความรับผิดชอบและการตัดสินใจของครูผู้สอน

มาตรฐานช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – 3)

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงมาตรฐานการเรียนรู้เฉพาะช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – 3) ดังนี้

เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก พัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาแนวคิด เรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2.5 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

- 2.5.1 ได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- 2.5.2 ได้เรียนรู้และพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 2.5.3 ได้รับการพัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศ ไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 2.5.4 ได้รับการพัฒนาแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้ เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และวางแผนดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

จากสาระ มาตรฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระสังคมศึกษา สามารถนำมาจัดหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาด้วยการกำหนดวิชาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 สังคมศึกษาพื้นฐาน เป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้

ลักษณะที่ 2 สังคมศึกษาเพิ่มเติม มี 2 แบบ คือ

1) สังคมศึกษาเพิ่มเติมต่อเนื่อง เป็นวิชาที่ขยายความรู้จากสังคมศึกษาพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ เป็นสากล และมีความรู้กว้างขวางมากขึ้น

2) สังคมศึกษาเพิ่มเสรี เป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล

ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – 3)

หมวดสังคมศึกษา

วิชาที่เปิดสอน

กลุ่ม สาระ	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ระดับ ชั้น	ภาค	โครงสร้าง
สังคม	ส31101	สังคมพื้นฐาน	ม.1	1,2	พื้นฐาน
	ส32101	สังคมพื้นฐาน	ม.2	1,2	พื้นฐาน
	ส33101	สังคมพื้นฐาน	ม.3	1,2	พื้นฐาน
	ส31201	จริยธรรมกับบุคคลและประชากรกับ สิ่งแวดล้อม	ม.1	1,2	เพิ่มเติม
	ส32201	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ม.2	1,2	เพิ่มเติม
	ส33201	เศรษฐศาสตร์ครอบครัวและโลกใน ยุคปัจจุบัน	ม.3	1,2	เพิ่มเติม
	ส31202	สังคม-วัฒนธรรมไทยและชีวิต-งาน บุคคลตัวอย่าง	ม.1	1,2	เพิ่มเสรี
	ส32202	ภูมิศาสตร์เบื้องต้นและสิ่งแวดล้อม ศึกษา	ม.2	1,2	เพิ่มเสรี
	ส33202	กฎหมายในชีวิตประจำวันและ ประชากรศึกษา	ม.3	1,2	เพิ่มเสรี

